

Het coronabeleid strookt niet met de christendemocratie

Eens, het beleid zet veel waarden in de ijskast en predikt uniformiteit

door **Aart Nederveen** De auteur is hoogleraar Toegepaste MR Fysica in het Amsterdam UMC en hoofdredacteur van *Wapenveld*, tijdschrift over geloof en cultuur.

We zouden het bijna vergeten, maar de samenleving van vóór 2020 was geen paradijs. Ook toen werden we geconfronteerd met problemen die onze maat te boven gaan. De dreiging van terreur maakte onze samenleving onveilig. De ongekende dimensies van de klimaatcrisis zetten de toekomst van onze planeet op het spel. Er giste van alles wat we niet helemaal konden plaatsen, zoals de protesten van de gele hesjes in Frankrijk en de onbezonnen brexit. Achter veel protesten schuilde een zoektocht naar vrijheid of een roep om een betere toekomst. Onze samenleving leek wel doortrokken van angst. Lange tijd lieten gevestigde partijen die onrust links liggen. We leefden immers in een gaaf land! De angst werd de voedingsbodem voor het populisme: stem op ons, wij gaan het voor u fiksen! Na verloop van tijd werd het steeds duidelijker dat het niet langer mogelijk was om met liberale

hoogmoed de neus op te halen voor al die onruststokers.

Toen ik in 2019 voor het eerst het CDA-rapport *Zij aan zij* in handen kreeg, vond ik dat een verademing. De auteurs van het rapport verstonden de tijd en wezen een weg tussen populisme en neoliberalisme, puttend uit de bronnen van de christendemocratische traditie. Deze samenleving is ons gemeenschappelijke huis. Wij zijn niet aan de goden, maar aan elkaar overgeleverd. Ieder mens telt. *Zij aan zij* lag maandenlang als een brevier op mijn nachtkastje. Stiekem droomde ik van een nieuw Balkenende-moment: juist op het moment dat het populisme de overhand zou krijgen, zou het CDA-verhaal mensen weer gaan aanspreken.

Van getal naar waarde?

Drie hoopvolle vernieuwingsbewegingen worden in het rapport genoemd. Allereerst: van ratrace naar relaties. In onze hoogtechnologische maatschappij voelen mensen zich uitgebuit en aan hun lot overgelaten. En de overheid doet daar niet zelden aan mee. Nee, zegt het CDA, mensen moeten niet presteren, maar *samenleven*, met vallen en opstaan. Ten tweede: van regelzucht naar burgersruimte. ‘Het is niet de taak van bestuurders en politici om een goede samenleving te maken en om boven op elke fout te duiken met moties, beleidsmaatregelen, monitors en weer nieuwe regelgeving; het is hun taak om te bevorderen dat het binnen de samenleving gemakkelijk is om goed te zijn.’ De goede verstaander hoort hier de hartslag van de christendemocratische traditie waarin soevereiniteit in eigen kring en subsidiariteit elkaar met een kus van het recht begroeten.

Als het gaat over coronabeleid, bestaat het kritische midden in de politiek nauwelijks

En dan de laatste vernieuwing: van winst naar waarde. Je zou ook kunnen zeggen: van getal naar waarde. Bestuurders moeten zich telkens afvragen: hoe raken mijn beslissingen het leven van mensen? Als we alleen aan de knoppen van het systeem draaien, vergeten we dat gemakkelijk. ‘Globalisering, technologisering en economisering vragen om een breder waardebegrip.’ Het rapport werd besproken in zaaltjes door heel het land. Er begon iets te ritselen.

Maar wie de ogen opslaat in de wereld van nu, ruim twee jaar na *Zij aan zij*, kan geruime tijd de weg kwijt zijn. Dat is de gemoedstoestand waar ik me althans in bevind. En ik ben bepaald niet alleen. Er is in twee jaar tijd veel gebeurd. Ga maar na. Van ratrace naar relaties? De druk op de kinder- en jeugdpsychiatrie is omhooggeschoten sinds de

crisis. Verpleegkundigen verlaten massaal de zorg. Het meest steken hen het gebrek aan waardering en de in hun ogen onzinnige regels en procedures waar ze zich aan moeten houden. Van regelzucht naar burgersruimte? Horecaondernemers krijgen geen ruimte om zelf met een plan te komen voor hoe ze met corona omgaan, maar moeten zich houden aan uniforme regels. Voor scholen en sportverenigingen geldt hetzelfde. De coronacrisis gaat vooral over de staat en het individu, nauwelijks over de maatschappelijke verbanden daartussen. Van winst naar waarde? Multinationals lijken weinig last van de crisis te hebben; zij profiteren buitensporig van staatssteun. Als de nood aan de man komt, is er maar één waarde: onze gezondheid. Een bredere weging van andere waarden die ons zouden kunnen helpen met de crisis om te gaan is ver te zoeken. Er is ook maar één manier om de problemen te verhelpen: massavaccinaties in combinatie met een landelijk uitgerold controlesysteem. Voor afwijkende meningen is niet echt ruimte. Als het gaat over coronabeleid, bestaat het kritische midden in de politiek nauwelijks.

Natuurlijk, een crisis kan ervoor zorgen dat alles even anders moet. Tegelijk is precies dat het punt waar het in al die zaaltjes in het komende jaar over zou moeten gaan. Geloven wij echt dat een crisis als deze een opschorting van zo’n beetje alle christendemocratische waarden legitimeert? Ik kan het eenvoudigweg niet geloven. De vanzelfsprekendheid waarmee door sommige CDA-politici de huidige corona-aanpak wordt uitgerold en verdedigd, doet warempel denken aan de populistten. Complexe vraagstukken worden platgeslagen en hebben maar één oplossing. Andersdenkende burgers worden weggezet als idioten of egoïsten. Het is de bijl aan de wortel van ons gemeenschappelijke huis. Wie wil leven in zo’n wereld, heeft *Zij aan zij* niet meer nodig.